

mpc
METODICKO-PEDAGOGICKÉ CENTRUM

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Mgr. Mária Janovčíková

Prierezové témy a ich implementácia v edukačnom procese vidieckej školy

Osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe

Banská Bystrica,
2014

Vydavateľ: Metodicko-pedagogické centrum, Ševčenkova 11,
850 01 Bratislava

Autor OPS/OSO: Mgr. Mária Janovčíková

Kontakt na autora: Základná škola s materskou školou Štefana Žáryho,
Družstevná 201 , 976 33 Poniky
janovcikova.maria@zsponiky.sk

Názov OPS/OSO: Prierezové témy a ich implementácia v edukačnom procese
vidieckej školy

Rok vytvorenia OPS/OSO: 2014
VIII. kolo výzvy

Odborné stanovisko vypracoval: Mgr. Tomáš Sluka

Za obsah a pôvodnosť rukopisu zodpovedá autor. Text neprešiel jazykovou úpravou.

Táto osvedčená pedagogická skúsenosť edukačnej praxe/osvedčená skúsenosť odbornej praxe bola vytvorená z prostriedkov národného projektu Profesionálny a kariérový rast pedagogických zamestnancov.

Projekt je financovaný zo zdrojov Európskej únie.

Kľúčové slová

prierezová téma, vzdelávacie oblasti, primárne a nižšie sekundárne vzdelávanie, regionálna výchova, metódy a formy edukácie, zážitkové učenie, projektové vyučovanie, kľúčové kompetencie, prezentačné zručnosti,

Anotácia

Odborná pedagogická skúsenosť(OPS) edukačnej praxe opisuje skúsenosti, ktoré sme získali realizáciou novej koncepcie výchovy a vzdelávania, ktorej súčasťou v rámci vytvoreného školského vzdelávacieho programu je 8 prierezových tém. Naša OPS sa zameriava na realizáciu prierezových tém v podmienkach vidieckej školy na 1. a 2. stupni ZŠ. Opisuje začlenenie prierezových tém ako integrovanej súčasti edukačného procesu, ich realizáciu na vhodných predmetoch prostredníctvom moderných metód, hlavne zážitkového učenia, blokového a projektového vyučovania. Podrobnejšie rozpracúva implementáciu Regionálnej výchovy v primárnom vyučovaní a tému Tvorba projektov a prezentačné zručnosti v nižšom sekundárnom vzdelávaní. Popisuje aktivity realizované k daným prierezovým témam s rozpracovanou metodikou. Poukazuje na to, aké kompetencie sa vyžadujú od učiteľov pri implementácii prierezových tém do edukačného procesu a zároveň načrtne, ktoré kompetencie u žiakov implementácia prierezových tém rozvíja.

Zoznam použitých skratiek

ETV - etická výchova
IKT – informačno–komunikačné technológie
MAT – matematika
OPS – odborná pedagogická skúsenosť
OBV – občianska výchova
PRI – prírodoveda
PT – prierezová téma
SJL – slovenský jazyk a literatúra
ŠkVP – školský vzdelávací program
ŠVP – štátny vzdelávací program
TEV – telesná výchova
VLA - vlastiveda
VYV – výtvarná výchova

OBSAH

ÚVOD	5
1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ.....	7
1.1 Konceptia rozvoja školy a jej princípy.....	7
1.2 Prierezové témy v ŠVP.....	8
2 OPIS PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI(OPS).....	15
2.1 Kontext a rámec OPS.....	15
2.2 Špecifikácie OPS.....	15
2.3 Vymedzenie kompetencií OPS.....	15
3 PODROBNÝ OPIS OPS	17
3.1 Implementácia PT	17
3.2 PT – Dopravná výchova.....	17
3.3 PT – Environmentálna výchova.....	18
3.4 P T – Ochrana života a zdravia.....	20
3.5 PT – Osobnostný a sociálny rozvoj.....	22
3.6 PT – Regionálna výchova.....	24
3.7 PT – Tvorba projektov a prezentačné zručnosti.....	25
3.8 PT – Mediálna výchova.....	26
3.9 PT – Multikultúrna výchova	27
3.10 Overený prínos.....	27
ZÁVER	31

ÚVOD

Tajomstvo šťastia nespočíva v tom, koľkým svojim chůtkam vyhovieme, ale do akej miery sme schopní prekonať svoje slabosti, ako ovládať svoje telo a myšlienky. Jednou z ciest ako objavovať toto tajomstvo je náš láskavý a harmonický prístup k životu, naša schopnosť žiť v porozumení, dávať a prijímať pomoc, porozumenie a lásku. Každý jedinec od narodenia žije v spoločnosti iných ľudí, je členom istej spoločnosti, zo spoločnosti jedinec preberá jazyk, „náhľady, postoje“, preberá spôsoby správania, hodnotový systém. Ak si osvojí hodnoty, je ochotný pre ne niečo urobiť. To by mohol byť začiatok, lebo kde sú hodnoty, je i motivácia, kde je motivácia, je i snaha niečo /i seba/ meniť.

Výchova všestrannej a tvorivej osobnosti je jednou zo základných úloh nášho školského vzdelávacieho programu. Podmienkou rozvíjania osobnosti žiakov vo vyučovacom procese je tvorivé vyučovanie, ktoré samozrejme závisí od tvorivej osobnosti nás učiteľov, a našej schopnosti objavovať ju v žiakoch a v schopnosti vytvárať tvorivé prostredie či už prostredníctvom učebnej látky, alebo prostredníctvom prierezových tém. Primerane umožňovať žiakom slobodne sa rozhodovať a hodnotiť, nezávisle myslieť a poznávať, zodpovedne konať a otvorene vyjadrovať svoje city a myšlienky, zodpovedne polemizovať aj s učiteľom. Tolerovať odlišné názory, presvedčenia, postoje a kultúrny štýl.

Každé nové poznanie by malo žiaka obohatiť najmenej v jednej alebo aj vo viacerých oblastiach. Chceme aby sa získané poznatky a vedomosti, nadobudnuté zručnosti či spôsobilosti a osvojené názory a postoje prejavili v jeho osobnom, pracovnom alebo občianskom živote. V tomto nám napomáhajú vzdelávacie oblasti ale aj prierezové témy, ktoré predstavujú okruhy aktuálnych problémov súčasného sveta a sú neoddeliteľnou súčasťou základného vzdelávania. Tematické okruhy prierezových tém prechádzajú vzdelávacími oblasťami a prepájajú ich. Tým prispievajú ku komplexnosti edukácie.

Cieľom práce je predstaviť, akým spôsobom naša škola realizuje edukáciu zameranú na všestranný rozvoj žiakov prostredníctvom implementácie prierezových tém do edukačného procesu. V rámci vytvorenej odbornej pedagogickej skúsenosti predkladáme spôsoby implementácie v našich podmienkach a opisujeme začlenenie prierezových tém ako integrovanej súčasti edukačného procesu, ich realizáciu na vhodných predmetoch prostredníctvom moderných metód, hlavne zážitkového učenia, blokového a projektového vyučovania. Podrobnejšie rozpracúvame implementáciu Regionálnej výchovy v primárnom vyučovaní a tému Tvorba projektov a prezentačné zručnosti v nižšom sekundárnom vzdelávaní. Popisuje aktivity realizované k daným prierezovým témam s rozpracovanou metodikou. Poukazujeme na to, aké kompetencie sa vyžadujú od učiteľov pri implementácii prierezových tém do edukačného procesu a zároveň načrtujeme, ktoré kompetencie u žiakov implementácia prierezových tém rozvíja.

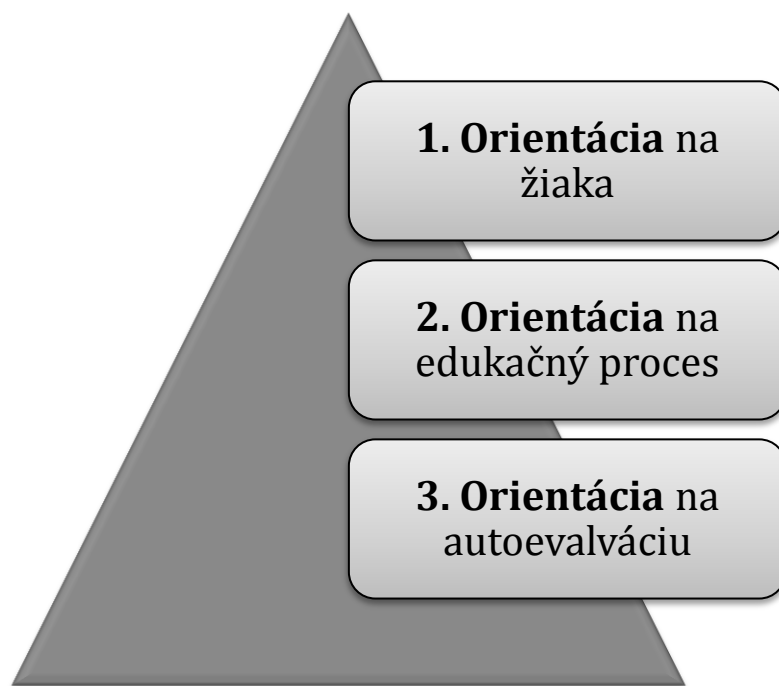
OPS je tvorená aj z pohľadu riaditeľa školy, ktorý sleduje do akej miery sa problematika prierezových tém prelína cez jednotlivé vzdelávacie oblasti. Prieskumným nástrojom budú dotazníky a sledovanie edukačného procesu za účelom získania informácií k danej problematike. Budeme zisťovať, či implementácia prierezových tém potvrdí náš predpoklad, že ich implementácia plní hlavne funkciu motivačnú a aktivačnú.

1 TEORETICKÉ VÝCHODISKÁ OPS

Každej škole mestkej či vidieckej ide predovšetkým o poskytovanie kvalitného vzdelávania, ktoré je zamerané na všestranný rozvoj osobnosti. Na túto skutočnosť školy prihliadajú pri tvorbe školského vzdelávacieho programu a pri tvorbe koncepcie rozvoja školy. Je v rukách vedenia školy, akú koncepciu rozvoja zvolí a na ktoré princípy bude prihliadať.

1.1 Koncepcia rozvoja školy a jej princípy

Dobrá koncepcia sa musí odvíjať od potrieb žiaka, ktorý je v strede záujmu školy a dodržiavať základné princípy rozvoja školy.

Obrázok 1 Princípy rozvoja školy

Prameň: vlastný návrh¹

1. Orientácia na :
 - vnútorného „zákazníka“, ktorým je žiak
 - vonkajšieho „zákazníka“, ktorým sú predovšetkým rodičia, obec, potreby spoločnosti a pod.
2. Orientácia na edukačný proces:
 - pravidelné vzdelávanie zamestnancov
 - inovácia vyučovacieho procesu
3. Orientácia na autoevalváciu:
 - riaditeľ školy by mal pravidelne skladať účty svojim zákazníkom
 - viesť otvorenú diskusiu o kvalite procesov a výstupov školy

¹ Upravené podľa: SIHELSKÝ, B.: *Pedagogické riadenie školy*. 2010, RP MPC Banská Bystrica.

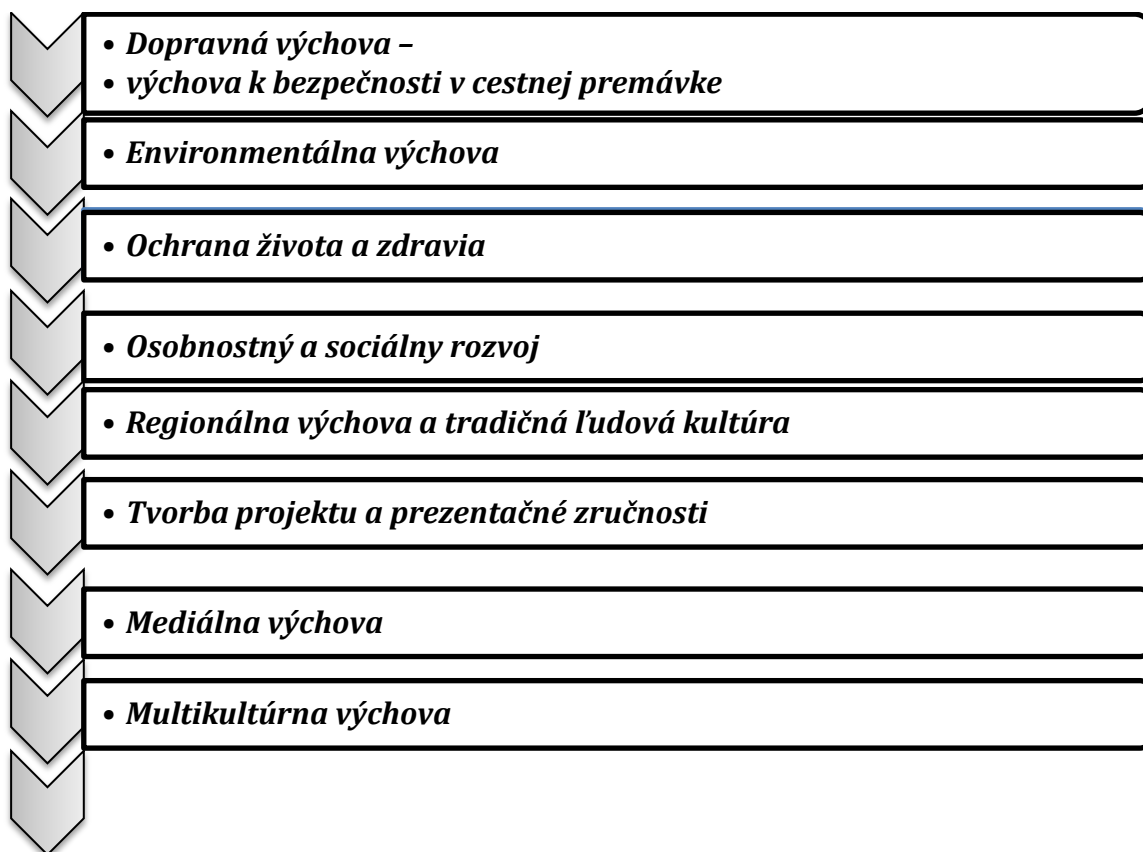
- využívať dostupné nástroje na získanie vnútorného a vonakjšieho obrazu fungovania školy(dotazníky, rozhovor, pozorovanie, brianstormiong, hospitácie, SWOT analýza a pod.)

1.2. Prierezové témy v ŠVP

S koncepciou rozvoja školy úzko súvisí vzdelávací program, ktorého súčasťou sú aj prierezové témy, ktoré sa snažia kopírovať niektoré témy súčasného sveta, ktoré výrazne rezonujú v spoločnosti a prelínajú sa viacerými predmetmi. Sú to aktuálne problémy súčasnosti, ktoré je potrebné zakomponovať do vzdelávania, súvisia s cieľmi vzdelávania, ale netvorí povinný učebný predmet v klasickom ponímaní. Napríklad problematika tvorby a ochrany životného prostredia, s ktorou sa žiaci dennodenne stretávajú v regionálnom rozmere. Je potrebné, aby túto problematiku videli aj v globálnych súvislostiach. Migrácia obyvateľstva so sebou prináša nové témy na reagovanie spolužitia príslušníkov rôznych kultúr. Tieto témy môžu byť realizované ako nadpredmetové témy, ktoré sa prelínajú viacerými predmetmi alebo môžu byť realizované ako kurz, prípadne samostatný voliteľný predmet. Prierezovou témou môže byť obsah vzdelávania, zameraný ako návod na prevenciu a riešenie problémov súčasnosti – napríklad environmentálne alebo multikultúrne problémy, mediálne problémy, ochrana života a zdravia. Prostredníctvom takýchto aktuálnych tém je možné prehĺbiť základné učivo, zdôrazniť aplikačný charakter, rozšíriť rozhl'ad žiakov, osvojiť si určité postoje, hodnoty, rozhodovanie. Prierezové témy prepájajú rôzne oblasti základného učiva, prispievajú ku komplexnosti vzdelávania žiakov. Škola sa môže rozhodnúť, či z prierezových tém vytvorí samostatné predmety alebo prierezové témy budú začlenené do iných učebných predmetov. Prierezové témy sú súčasťou tých tém učebných osnov, v ktorých sa nachádzajú, napríklad environmentálna výchova ako súčasť biológie, geografie, ale z časti môžu byť využívané aj v iných predmetoch. Taktiež môžu byť spracované ako samostatný predmet, v ktorom budú prvky environmentálnej výchovy, multikultúrnej výchovy, mediálnej výchovy, regionálna história alebo predmet regionálnej výchovy, v ktorej sa bude prelínať dejepis s geografiou, výtvarnou výchovou alebo biológiou. Prípadne ich spracujte ako blok, napríklad dopravná výchova na začiatku školského roka v prvý týždeň alebo ochrana života a zdravia v posledný mesiac školského roka. Prierezovými témami môžu byť aj európska dimenzia, globálne vzdelávanie, rozvoj demokratického občana a pod. Voľba prierezových tém závisí od tvorcov školsko-politických dokumentov, ale aj škola si môže doplniť vlastné prierezové témy.

ZHRNUTIE: Povinnou súčasťou obsahu vzdelávania sú teda prierezové tematiky, ktoré sa spravidla prelínajú cez vzdelávacie oblasti. Prierezové tematiky je možné uplatňovať viacerými formami – ako integrovanú súčasť vzdelávacieho obsahu oblastí vzdelávania a vhodných vyučovacích predmetov, ako samostatný učebný predmet v rámci voliteľných hodín (pri profilácii školy). Vhodná je forma projektu (v rozsahu počtu hodín, ktoré sú pridelené téme) alebo veľmi efektívnou formou kurzu. Nevyhnutnou podmienkou účinnosti a neformálnej realizácie témy je používanie aktivizujúcich, interaktívnych učebných metód. Výber spôsobu a času realizácie prierezovej tematiky je v kompetencii každej školy.²

² Upravené podľa: Štátny vzdelávací program – ISCED 1,2. 2008. ŠPÚ Bratislava

Obrázok 2 Prierezové témy

Prameň: ŠVP ISCED1,2.2008

1.3 Charakteristika prierezových tém

Dopravná výchova – výchova k bezpečnosti v cestnej premávke

V každodennom živote sa žiaci stávajú účastníkmi cestnej premávky ako chodci, korčuliari, kolobežkári, cyklisti, cestujúci v prostriedkoch hromadnej alebo osobnej dopravy a pod. Okrem pozitívnych stránok má doprava a motorizmus aj veľa záporných stránok. Neúmerný je počet dopravných nehôd, ktorých účastníkmi sú deti v mladšom a staršom školskom veku. Základné vedomosti, zručnosti a návyky zamerané na bezpečné správanie sa v rôznych dopravných situáciách získavajú deti najmä prostredníctvom školy. Učivo tematiky Dopravná výchova je povinnou súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov základných škôl. Úlohou výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke v škole je postupne pripraviť deti na samostatný pohyb v cestnej premávke – ako chodcov alebo cyklistov – pričom je potrebné mať na zreteli aj aspekt výchovy budúcich vodičov motorových vozidiel. Realizácia učebnej činnosti sa uskutočňuje v objekte školy, na detských dopravných ihriskách alebo v bezpečných priestoroch v okolí školy. Ciele výchovy k bezpečnosti v cestnej premávke na ZŠ zahŕňajú oblasť **kognitívnu, afektívnu a psychomotorickú**.

Ciele sú zostavené v zmysle týchto kritérií :

- pochopiť funkcie dopravy ako riadeného systému vymedzeného všeobecne záväznými právnymi predpismi,
- sformovať si mravné vedomie a správanie sa v zmysle morálnej a právnej zodpovednosti pri chôdzi a jazde v cestnej premávke,
- uplatňovať si zásady bezpečného správania sa v cestnej premávke podľa všeobecne záväzných právnych predpisov, a to ako chodec, korčuliar, cyklista, cestujúci (spolujazdec) a pod.,
- spôsobilosť pozorovať svoje okolie, vyhodnocovať situáciu z hľadiska bezpečnosti a aplikovať návyky bezpečného správania sa v cestnej premávke v praktickom živote,
- schopnosť zvládnuť techniku chôdze a jazdy na bicykli,
- schopnosť zvládnuť základné taktické prvky chôdze a jazdy v cestnej premávke,
- pochopiť význam technického stavu a údržby vozidiel pre bezpečnú jazdu v cestnej premávke a prakticky zvládnuť základné úlohy údržby bicykla,
- uvedomiť si význam technických podmienok dopravy a zariadení ovplyvňujúcich bezpečnosť cestnej premávky.

Environmentálna výchova

Environmentálna výchova je prierezová téma, prelína sa všetkými predmetmi, ale najmä prírodovedou, vlastivedou, pracovným vyučovaním, etickou výchovou na 1. stupni ZŠ. Cieľom je prispieť k rozvoju osobnosti žiaka tak, že nadobudne schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím vo svojom okolí, pričom zároveň chápe potrebu ochrany životného prostredia na celom svete. Dôležité je, aby žiaci získali vedomosti ale aj zručnosti, ktorými môžu pomáhať životnému prostrediu jednoduchými činnosťami, ktoré sú im primetané a vhodné – chrániť rastliny, zvieratá, mať kladný vzťah k domácim zvieratám, ale aj k zvieratám v prírode.

Problém zachovania života na Zemi sa stáva globálnym problémom. Cieľom tejto prierezovej témy je prispieť k rozvoju osobnosti žiaka tak, že v oblasti vedomostí, zručností a schopností nadobudne schopnosť chápať, analyzovať a hodnotiť vzťahy medzi človekom a jeho životným prostredím na základe poznania zákonov, ktorými sa riadi život na Zemi; poznať a chápať súvislosti medzi vývojom ľudskej populácie a vzťahom k prostrediu v rôznych oblastiach sveta; pochopiť súvislosti medzi lokálnymi a globálnymi problémami a vlastnú zodpovednosť vo vzťahu k prostrediu;

- rozvíjať si spôsobilosti, ktoré sú nevyhnutné pre každodenné konanie a postoje človeka k životnému prostrediu,
- rozvíjať spoluprácu pri ochrane a tvorbe životného prostredia na miestnej, regionálnej a medzinárodnej úrovni,
- pochopiť sociálne a kultúrne vplyvy, ktoré determinujú ľudské hodnoty a správanie, vedomie individuálnej zodpovednosti za vzťah človeka k prostrediu ako spotrebiteľa a výrobcu,
- vedieť hodnotiť objektívnosť a závažnosť informácií o stave životného prostredia a komunikovať o nich, racionálne ich obhajovať a zdôvodňovať svoje názory a stanoviská,
- využívať informačné a komunikačné technológie a prostriedky pri získavaní a spracúvaní informácií, ako aj pri prezentácii vlastnej práce,

V oblasti postojov a hodnôt nadobudne schopnosť:

- vnímať život ako najvyššiu hodnotu,
- pochopiť význam udržateľného rozvoja ako pozitívnej perspektívy ďalšieho vývoja ľudskej spoločnosti,
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k živým organizmom a ich prostrediu,
- podporovať aktívny prístup k tvorbe a ochrane životného prostredia prostredníctvom praktickej výučby,
- posilňovať pocit zodpovednosti vo vzťahu k zdravému životnému štýlu a k vnímaniu estetických hodnôt prostredia,
- schopnosť vnímať a citlivo pristupovať k prírode a prírodnému a kultúrnemu dedičstvu,
- prehĺbovať, rozvíjať a upevňovať hodnotový systém v prospech konania smerom k životnému prostrediu,
- rozvíjať schopnosť kooperovať v skupine, deliť si úlohy, niesť zodpovednosť.

Organizačne je vhodné prierezovú tému začleniť do viacerých predmetov prostredníctvom jednotlivých tém, projektov alebo urobiť kurzovou formou, napríklad zamerať sa jeden týždeň na environmentálnu výchovu – s teoretickou a praktickou časťou.

Osobnostný a sociálny rozvoj

Prierezová oblasť osobnostný a sociálny rozvoj rozvíja ľudský potenciál žiakov, poskytuje žiakom základy pre plnohodnotný a zodpovedný život. Znamená to nielen študijný (akademický) rozvoj žiakov, ale aj rozvíjanie osobnostných a sociálnych spôsobilostí, ktoré spätne akademický rozvoj podporujú. Aby žiak získal kvalitné vzdelanie, k tomu je potrebné, aby si už od primárneho vzdelávania rozvíjal sebareflexiu (rozmyšľal o sebe), spoznával sám seba, svoje dobré ale aj slabé stránky, rozvíjal si sebaúctu, sebadôveru a s tým spojené prevzatie zodpovednosti za svoje konanie, osobný život a sebvzdelávanie. V tejto súvislosti je potrebné, aby sa naučil uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných. Dôležité je, aby prierezová téma podporovala u žiakov rozvoj schopnosti uplatňovať prevenciu sociálno-patologických javov (šikanovanie, agresivita, užívanie návykových látok). Cieľom je, aby žiak získaval a udržal si osobnostnú integritu, pestoval kvalitné medzilidské vzťahy, rozvíjal sociálne spôsobilosti potrebné pre osobný a sociálny život a spoluprácu. V tejto prierezovej tematike sa uplatňuje aj vzdelávanie k ľudským právam, ale aj rodinnej výchove.

Téma sa prelína všetkými obsahovými vzdelávacími oblasťami, pričom sa pri jej uskutočňovaní berú do úvahy aktuálne potreby žiakov. Najviac priestoru má v predmete etická výchova, ale je dôležité, aby si učiteľ uvedomil, že na dosiahnutie cieľov tejto prierezovej tematiky je nutné vymedziť priestor aj v náukových predmetoch. Nevyhnutné je, aby sa všetky témy realizovali prakticky, prostredníctvom vhodných cvičení, modelových situácií, diskusií, hier a iných interaktívnych metód.

Ochrana života a zdravia

Ochrana života a zdravia (OŽZ) sa v základných školách realizuje prostredníctvom učebných predmetov Štátneho vzdelávacieho programu a samostatných organizačných foriem vyučovania – didaktických hier. V rámci témy sa aplikuje učivo, ktoré bolo v minulosti súčasťou povinného učiva ochrany človeka a prírody (OČP). Ochrana života a jeho zdravia integruje postoje, vedomosti a schopnosti žiakov zamerané na ochranu života a zdravia v mimoriadnych situáciách. Podobne pri pobyte a pohybe v prírode, ktoré môžu vzniknúť vplyvom nepredvídaných skutočností ohrozujúcich človeka a jeho okolie.

Cieľom spoločnosti je pripraviť každého jednotlivca na život v prostredí, v ktorom sa nachádza. Nevyhnutným predpokladom k tomu je neustále poznávanie prostredníctvom pohybu a pobytu v prírode. Obsah učiva je predovšetkým orientovaný na zvládnutie situácií vzniknutých vplyvom priemyselných a ekologických havárií, dopravnými nehodami, živelnými pohromami a prírodnými katastrofami. Zároveň napomáha zvládnuť nevhodné podmienky v situáciách vzniknutých pôsobením cudzej moci, terorizmom voči občanom nášho štátu. Cieľom oblasti je formovať ich vzťah k problematike ochrany svojho zdravia a života, tiež zdravia a života iných ľudí, poskytnúť žiakom potrebné teoretické vedomosti, praktické poznatky, osvojiť si vedomosti a zručnosti v sebaochrane a poskytovaní pomoci iným v prípade ohrozenia zdravia a života. Rozvinúť morálne vlastnosti žiakov, tvoriace základ vlasteneckého a národného citenia, formovať predpoklady na dosiahnutie vyššej telesnej zdatnosti a celkovej odolnosti organizmu na fyzickú a psychickú záťaž v náročných životných situáciách.

Prierezovú tému napĺňa obsah:

- riešenie mimoriadnych situácií – civilná ochrana,
- zdravotná príprava,
- pohyb a pobyt v prírode.

Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

Prierezová téma Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra úzko súvisí s prierezovou témou Multikultúrna výchova, ale vo svojom obsahu sa ešte hlbšie zaoberá živým a hodnotným hmotným a nehmotným kultúrnym dedičstvom Slovenskej republiky.

Nakoľko sa vláda Slovenskej republiky zaviazala realizovať Odporúčania na ochranu tradičnej kultúry a folklóru a Generálnou konferenciou UNESCO bol schválený: Dohovor o ochrane nehmotného kultúrneho dedičstva ako aj Dohovor o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov, odporúčame uvedenú prierezovú tému nenásilnou formou začleniť vo vyučovaní do viacerých predmetov, prostredníctvom ich obsahov, ale aj formou projektov, exkurzií a pod. Vhodnými sa javia najmä predmety výtvarná, hudobná, literárna a etická výchova, pracovné vyučovanie, ale aj dejepis, prírodoveda, vlastiveda a geografia. V rámci školského vzdelávacieho programu môže byť obsah prierezovej témy zaradený do voliteľných vyučovacích predmetov, ako napr. regionálna výchova, regionálny dejepis, geografia, výtvarné spracovanie materiálu, zborový spev, detské hudobné divadlo, literárno-dramatické divadlo a i.

Tvorba projektu a prezentačné zručnosti

Prierezová téma spája jednotlivé kompetencie, ktoré chceme rozvíjať u žiakov – komunikovať, argumentovať, používať informácie a pracovať s nimi, riešiť problémy, poznať sám seba a svoje schopnosti, spolupracovať v skupine, prezentovať sám seba, ale aj prácu v skupine, vytvoriť nejaký produkt. V tejto prierezovej téme je obsah zameraný na postupnosť jednotlivých krokov a metodológiu tvorby projektu, ktorú budú môcť využívať v ostatných predmetoch alebo aj v mimoškolskej činnosti, pri prezentácii svojej školy. Naučia sa prezentovať svoju prácu písomne aj verbálne s použitím informačných a komunikačných technológií.

Mediálna výchova

Jedným z významných socializačných faktorov ovplyvňujúcich hodnoty, postoje a správanie jedinca sú médiá. Osvojenie schopnosti kompetentného zaobchádzania s médiami je cieľom mediálnej výchovy ako prierezovej témy.

Cieľom prierezovej tematiky je, aby žiaci:

- lepšie porozumeli pravidlám fungovania mediálneho sveta a primerane veku sa v ňom orientovali,
- dokázali posudzovať mediálne šírené posolstvá, objavovať v nich to hodnotné, pozitívne formujúce ich osobnostný a profesionálny rast,
- dokázali si uvedomiť negatívne mediálne vplyvy na svoju osobnosť a snažiť sa ich zodpovedným prístupom eliminovať,
- vedeli tvoriť mediálne produkty.

Multikultúrna výchova

Multikultúrna výchova je zaradená do obsahu vzdelávania s ohľadom na slovenské kultúrne prostredie, kde po stáročia spolunažívali príslušníci rôzneho etnického, národného, náboženského a kultúrneho pôvodu. Tradičná kultúrna rozmanitosť sa pritom v súčasnosti ešte prehĺbuje vďaka viacerým trendom, ktoré sa často zastrešujú pojmom globalizácia. Jedným z týchto trendov, ktorý výrazne zvyšuje rozmanitosť kultúr na Slovensku, je migrácia príslušníkov vzdialenejších a doposiaľ nepoznaných kultúr a subkultúr. Multikultúrnosť slovenskej spoločnosti však nikdy neznamenala len pokojné spolunažívanie rôznych skupín obyvateľov, ale vždy bola a dodnes je poznačená aj predsudkami a stereotypmi, ktoré sa prejavujú v rôznych podobách neznášanlivosti, rasizmu, či xenofóbie.

Žiaci všetkých vekových kategórií budú čoraz častejšie v osobnom aj verejnom živote vystavení rôznym kultúrnym vplyvom a v čoraz väčšej miere sa budú dostávať do kontaktu s príslušníkmi iných kultúr. Preto je potrebné, aby boli na tieto výzvy pripravení a aby boli schopní rozoznať, rešpektovať a podporovať rôzne kultúrne ukotvenie vo svojom okolí. Cieľom prierezovej témy multikultúrna výchova je preto výchovné a vzdelávacie pôsobenie zamerané na rozvoj poznania rozličných tradičných aj nových kultúr a subkultúr, akceptáciu kultúrnej rozmanitosti ako spoločenskej reality a rozvoj tolerancie, rešpektu a prosociálneho správania a konania vo vzťahu ku kultúrnej odlišnosti. Edukačná činnosť je zameraná na to, aby škola a školské vzdelávanie fungovali ako spravodlivé systémy, kde majú všetci žiaci rovnakú príležitosť rozvíjať svoj potenciál. Žiaci spoznávajú svoju kultúru aj iné kultúry, históriu, zvyky a tradície ich

predstavitel'ov, rešpektujú tieto kultúry ako rovnocenné a dokážu s ich príslušníkmi konštruktívne komunikovať a spolupracovať.

Multikultúrnu výchovu možno prirodzene začleniť do humanitných a spoločenskovedných predmetov. Prvky multikultúrnej výchovy však možno v obsahovej a metodickej rovine či s pomocou vhodných príkladov rozvíjať aj v prírodovedných predmetoch či pri výučbe materinského a cudzích jazykov.

2 OPIS ODBORNEJ PEDAGOGICKEJ SKÚSENOSTI

2.1 Kontext a rámec OPS

Odborbná pedagogická skúsenosť je určená pre učiteľov základnej školy a vedúcich zamestnancov školy. Slúži ako inšpirácia a nástroj pre realizáciu prierezových tém a tvorbu koncepcie rozvoja školy.

Ciele OPS

Cieľom OPS je opísať spôsoby implementácie prierezových tém do edukačného procesu v podmienkach základnej školy a zistiť, aký je prínos ich začlenenia.

Špecifické ciele:

- opísať realizáciu prierezových tém na vhodných predmetoch prostredníctvom moderných metód, hlavne zážitkového učenia, blokového a projektového vyučovania.
- podrobnejšie rozpracovať implementáciu Regionálnej výchovy v primárnom vyučovaní
- rozpracovať tému Tvorba projektov a prezentačné zručnosti v nižšom sekundárnom vzdelávaní.
- zistiť, či implementácia prierezových tém plní funkciu motivačnú a aktivačnú
- zistiť, ako sa žiaci orientujú v tematike Mediálna výchova

2.2 Špecifikácie OPS

Škola: základná

Kategória pedagogického zamestnanca: učiteľ, vedúci pedagogický zamestnanec

Podkategória pedagogického zamestnanca: učiteľ pre primárne vzdelávanie, učiteľ pre nižšie sekundárne vzdelávanie

Vzdelávacia oblasť: všetky

Ročníky: 1.-4.ročník ZŠ, 5.-9. ročník ZŠ

2.3 Vymedzenie kompetencií

Učiteľ má profesionálne spôsobilosti, ktoré predstavujú súbor vedomostí, zručností, schopností a postojov pri vykonávaní svojej profesie. Tieto kompetencie sa získavajú vzdelávaním a zdokonaľujú sa praxou.

Implementáciou prierezových tém si učiteľ zdokonaľuje hlavne **spôsobilosť riadenia výučby a sebariadenia** pričom predpokladáme, že **učiteľ**:

- sa vie orientovať v nových poznatkoch súvisiacich s problematikou prierezových tém,
- vie plánovať a projektovať proces výučby (vie efektívne využívať obsah učiva svojho predmetu pri implementácii prierezových tém),
- vie organizovať vyučovanie (zaradiť organizačné formy a postupy, hlavne projektové vyučovanie, blokové vyučovanie a zážitkové učenie),
- vie efektívne komunikovať so žiakmi, kolegami, nadriadenými, rodičmi žiakov, pri implementácii prierezových tém

Implementácia prierezových tém si vyžaduje od **riaditeľa** že:

- vie projektovať koncepciu rozvoja školy
- má jasnú víziu v zameranií školy s dôrazom na realizáciu prierezových tém

3 PODROBNÝ OPIS OPS

3.1 Implementácia prierezových tém v edukačnom procese školy

Prierezové témy implementujeme v edukačnom procese v niekoľkých rovinách:

- a) v rámci vyučovania jednotlivých predmetov
- b) ako samostatný predmet
- c) v rámci celoplošných aktivít školy

Overené pedagogické stratégie využívané pri implementácii:

- Zážitkové učenie (kurzy, tvorivé dielne)
- Projektové vyučovanie (ročníkové, predmetové, školské)
- Blokové vyučovanie (v rámci TVVP jednotlivých predmetov)

3.2 PT – Dopravná výchova a výchova k bezpečnosti v cestnej premávke

Dopravná výchova je povinnou súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov našej školy. Úlohou dopravnej výchovy je postupne pripraviť deti a žiakov na samostatný pohyb v cestnej premávke, ako chodcov alebo cyklistov, pričom je potrebné mať na zreteli aj aspekt výchovy budúcich vodičov motorových vozidiel.

Spôsoby jej realizácie v podmienkach našej školy:

a) v rámci vyučovania jednotlivých predmetov

primárne vzdelávanie - vlastiveda, prírodoveda, telesná výchova, výtvarná výchova, slovenský jazyk.

nižšie sekundárne vzdelávanie – geografia, telesná výchova,

b) v rámci celoplošných aktivít školy

primárne vzdelávanie :

- Dopravný kurz - trvanie: 4 hodiny (integrován obsah predmetov: prírodoveda (1VH), výtvarná výchova(2 VH), telesná výchova(1 VH),

nižšie sekundárne vzdelávanie

- Policajt môj kamarát – kurz v 5. ročníku v spolupráci s PZ v Slovenskej Ľupči(OBN – 1 VH)
- Cyklistický krúžok (sezóna 4 hodiny/mes.) – vid'. Príloha 1

Získané kompetencie ISCED 1

Vedomosti:

- žiak pozná základné dopravné značky
- žiak pozná základné pravidlá správania sa pri presune po verejných komunikáciách

Zručnosti:

- žiak vie nakresliť dopravnú značku

Získané kompetencie ISCED 2

Vedomosti:

- žiak pozná význam základných dopravných značiek
- žiak vie aplikovať poznatky z cestnej premávky a riadiť sa podľa nich

Zručnosti:

- žiak ovláda jazdu na bicykli (pravidlá, techniku jazdy na komunikácii, v teréne)

Postoje:

- žiak sa správa zodpovedne a rešpektuje pravidlá cestnej premávky

Poznanky z overovania implementácie PT – DOPRAVNÁ VÝCHOVA

Pozitívá:

- možnosť využitia obsahu nosných predmetov(PRI, SJL)
- možnosť využitia spolupráce s PZ v Slovenskej Ľupči
- možnosť zapojenia sa do súťaže „Na bicykli bezpečne“
- možnosť využitia dopravného ihriska v Banskej Bystrici

Negatívá:

- realizácia nepokrýva celú populáciu žiakov(je v závislosti od finančných možností rodičov)

3.3PT - Environmentálna výchova

Ciele tejto prierezovej témy sme rozoberali v 1. kapitole. Uvedomujeme si potrebu rozvíjať u žiakov ekologické myslenie v súvislosti s globálnymi problémami ochrany prírody, s vývojom ľudskej populácie a vzťahom k životnému prostrediu.

Spôsoby jej realizácie v podmienkach našej školy:

a) v rámci vyučovania jednotlivých predmetov

primárne vzdelávanie - vlastiveda, prírodoveda, etická výchova, výtvarná výchova, slovenský jazyk, matematika.

nižšie sekundárne vzdelávanie – slovenský jazyk, biológia, geografia, etická výchova,

projekt :Všetko živé, nám je milé

b) v rámci celoplošných aktivít školy

primárne vzdelávanie :

- besedy, exkurzie, výlety
- zber papiera
- separácia odpadu
- projektový týždeň – „ Cesta rozprávkového čistým lesom“
- Kompostovisko

nižšie sekundárne vzdelávanie

- besedy, exkurzie, výlety
- Zachráň strom - zber papiera
- separácia odpadu
- projektový týždeň – Deň Zeme
- projekt Enviróza
- Turistický krúžok

Získané kompetencie ISCED 1

Vedomosti:

- žiak pozná základné pojmy z ekológie(životné prostredie, ochrana prírody,)
- žiak vie vysvetliť ako chránime prírodu a životné prostredie (vie uviesť aspoň dva príklady)

Postoje:

- žiak vníma a citlivo pristupuje k prírode a prírodnému dedičstvu,

Získané kompetencie ISCED 2

Vedomosti:

- žiak sa orientuje v globálnych problémoch (ozónová diera, význam recyklácie, význam dažďových pralesov, vyhynutie niektorých živočíchov v dôsledku znečisťovania prírody apod.)

Postoje:

- žiak aktívne pristupuje k tvorbe a ochrane životného prostredia prostredníctvom praktickej činnosti (čistenie lesa, blízkeho okolia, a pod.)

Aktivita 1 - ukážka

Popis aktivity: **Deň Zeme alebo Staraj sa o kúsok zeme**

Realizácia: trvanie 1 týždeň v školskom roku, obyčajne v apríli celoplošne vo všetkých ročníkoch

Metódy: - blokové vyučovanie, zážitkové učenie, praktické činnosti

Metodický postup realizácie aktivity:

1. Učiteľ pripraví zadanie, obsahovú náplň a pokyny na spracovanie prezentácií
2. Žiaci 9. ročníka spracujú formou prezentácie v rámci predmetu Informatická výchova a Biológia tematiku ochrany prírody a životného prostredia
3. Výstupy prezentujú žiakom 4.- 6. ročníka v rozsahu 1 VH, každý ročník zvlášť
4. Žiaci v 4.- 6. ročníku riešia úlohy zamerané na ekológiu pripravené žiakmi 9. ročníka
5. VYV – žiaci 1. – 3. ročníka a 7.- 8. ročníka tvoria Ekoplagáty – rôzne techniky v zmysle obsahu predmetu
6. Brigáda - čistenie životného prostredia – okolia obce a prírodných lokalít. Aktivita je vyvrcholením enviro-týždňa. Aktivitu realizujeme v spolupráci s obcou a firmou Marius Pedersen, ktorá pristaví kontajnery na odpad, ktoré naši žiaci v priebehu dopoludnia úplne naplnia.

Pomôcky: interaktívna tabuľa, internet, výkresy, farby, štetce, rukavice, vrecia na odpadky, hrable

Obrázok 3 Deviataci učia štvrtákov

Prameň: vlastná snímka

Obrázok 4,5 Zbieranie odpadkov v prírodných lokalitách

Prameň: vlastná snímka

Rozvíjané kompetencie:

Zručnosti - komunikačné, prezentačné, digitálne (žiaci 9. ročníka), prírodovedné kompetencie, sociálne a osobnostné kompetencie, (žiaci všetkých ročníkov)

3.4 PT - Ochrana života a zdravia

Spôsob realizácie:

- a) **v rámci vyučovania jednotlivých predmetov** - biológia, občianska výchova, telesná výchova, výtvarná výchova, technická výchova, svet práce a techniky, fyzika, chémia.
- b) **v rámci celoplošných aktivít školy**

- didaktické hry – 1. stupeň
- Kurz OŽZ – 2. stupeň
- Zdravotnícky krúžok
- Mladý záchranár CO

Obsah a realizácia učiva sú zaradané do výchovno-vzdelávacieho procesu, odbornú zložku učiva napĺňajú tematické celky s uvedeným obsahom:

- riešenie mimoriadnych situácií - civilná ochrana,
- zdravotná príprava,
- pohyb a pobyt v prírode.

Kurz OŽZ sa uskutočňuje dvakrát v priebehu školského roka. Praktickej časti predchádza teoretická príprava, ktorú tvoria zložky ako zdravotná príprava a presun zranených, topografia, orientácia v prírode, mimoriadne situácie, riešenie krízových situácií, požiarne ochrana. Teoretická časť sa preberá so žiakmi 5 vyučovacích hodín. V praktickej

časti si žiaci nacvičujú evakuáciu, prenos zraneného, poskytnutie prvej pomoci, postup chemickej očisty tela, nasadenie ochrannej masky.

Na komplexnejšie zabezpečenie uplatňovania prierezovej témy je možné využívať ďalšie vzdelávacie a organizačné činnosti školy. Medzi vhodné témy z obsahu niektorých vyučovacích predmetov a na využitie medzipredmetových vzťahov patrí rešpektovanie Vnútorného poriadku školy (Školský poriadok pre žiakov), požiarne a poplachové smernice, riešenie mimoriadnych situácií – **civilná ochrana**, naša obec, náš štát, všeobecná charakteristika; evakuácia školy v prípade ohrozenia – postup opustenia školy, miesto zhromaždenia, presun do bezpečného priestoru; signály civilnej ochrany a činnosť žiakov po ich vyhlásení; horľaviny a ich následky; **zdravotná príprava**: vybavenie domácej lekárníčky a jej využitie pri poskytnutí prvej pomoci; nebezpečenstvo svojvoľného požitia liekov; ošetrovanie odrenín ruky, nohy, prstov a hlavy; privolanie pomoci k zranenému; význam symbolu „červený kríž“; privolanie rýchlej zdravotnej služby, stabilizovaná poloha, umelé dýchanie z pľúc do pľúc, ošetrovanie popálenín, krvácajúcich rán, **pohyb a pobyt v prírode**, orientácia v mieste školy a jej okolí; určenie svetových strán podľa slnka; topografia, orientácia podľa významných budov, odhadovanie vzdialenosti.

3.5 Osobnostný a sociálny rozvoj

Cieľom implementácie tejto témy je naučiť žiakov uplatňovať svoje práva, ale aj rešpektovať názory, potreby a práva ostatných, pomáhať žiakom získavať a udržať si osobnostnú integritu, pestovať kvalitné medziľudské vzťahy, rozvíjať sociálne zručnosti potrebné pre život a spoluprácu.

Tému realizujeme hlavne prostredníctvom zvolených podagogických stratégií, ktoré sú vymedzené v školskom vzdelávacom programe: integrované tematické vyučovanie a blokové vyučovanie, v ktorých sa uplatňuje hlavne kooperatívne a zážitkové učenie.

Spôsob realizácie:

- a) **v rámci vyučovania jednotlivých predmetov** - občianska výchova, etická výchova, náboženská výchova, slovenský jazyk, triednické hodiny.
- b) **v rámci celoplošných aktivít školy**

- poznávací kurz „Nenič svoje múdre telo“ – ISCED 1
- poznávací kurz „Naše práva a povinnosti“ - ISCED 2
- Imatrikulácia prvákov – žiaci 9. ročníka prijímajú prvákov do cechu školského
- besedy, besiedky, súťaže, spoločenské podujatia
- Svetový deň spánku – pyžamová párty
- Deň komplimentov

Ukážka aktivity : **Poznávací kurz: Naše práva a povinnosti** – 5.ročník, trvanie 1 mesiac

Obsah:

Správaj sa normálne – Závislosti - alkohol - tabak

Zákerná droga - čo spôsobujú drogy, liečba závislostí
Násilie okolo nás - linka dôvery, vandalizmus
Nebezpečné krivé chodníčky - záškoláctvo, neber, čo Ti nepatrí, tmavé uličky, chyťte zlodēja

Forma realizácie:

1 x týždenne v predmete občianska výchova za účasti príslušníkov policajného zboru

Metódy: prednáška, praktické činnosti, aplikačné úlohy, hra

3.6 Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra

Nosnou témou nášho vzdelávacieho programu s názvom „**Čo by dnes našli Turci v Ponikách**“ je regionálna výchova. V rámci regionálnej výchovy a tradičnej ľudovej kultúry žiaci získajú vedomosti o minulosti a súčasnosti svojho regiónu, svojej obce s cieľom vytvárania pocitu hrdosti na svoje dejiny, ľudovú kultúru, prírodné krásy. Zároveň prierezová téma vytvára priestor nielen na spoznávanie, ale aj ochraňovanie kultúrneho dedičstva našich predkov.

Spôsob realizácie:

a) v rámci vyučovania jednotlivých predmetov – slovenský jazyk, prírodoveda, vlastiveda, hudobná výchova, výtvarná výchova, pracovné vyučovanie, technická výchova, informatická výchova, etická a náboženská výchova

b) ako samostatný predmet

V Školskom vzdelávacom programe - ISCED 1,2 je implementovaná od 2. ročníka prierezová téma Regionálna výchova a tradičná ľudová kultúra zostavená tak, aby obsahovo, štruktúrou a náročnosťou bola veku primeraná a zodpovedala schopnostiam a zručnostiam dieťaťa mladšieho školského veku. Aby dieťa mohlo aplikovať nové vedomosti na základe poznaného a už osvojeného. Aby postupovalo od jednoduchšieho k zložitejšiemu, od poznaného k nepoznanému, od názorného k abstraktnému.

Samostatný učebný predmet REV v sebe zahŕňa:

- podrobnejšie poznávanie prírodného bohatstva - fauny a flóry regiónu
- oboznamovanie sa so slávnymi rodákmi a ľudovými tradíciami regiónu
- motiváciu k rozvoju takých osobnostných kvalít, ktoré sa prenášajú z generácie na generáciu – srdečnosť, pohostinnosť, vtipkárstvo, láska k ľudovým tradíciám
- rozvíjanie lásky k poznaniu, dobru a kráse, kráse prírody, umenia, dobrým medziludským vzťahom Ponického regiónu
- odkrývanie a poznávanie života ľudí v minulosti ako spôsob návratu k starým hodnotám a k zdravšiemu životnému štýlu. Zdravému životnému štýlu sa nemusíme učiť od iných, stačí sa k nemu vrátiť. Ľudia v minulosti žili úzko spätí so zemou, prírodou, stravovali sa striedmo, živili sa prevažne fyzickou prácou
- výchovu k tvorivosti inšpirovanú ľudovým umením a tradičnými remeslami

Rozvíjajúce ciele - cieľom predmetu je vytvárať u žiakov predpoklady na pestovanie a rozvíjanie citu ku krásam svojho regiónu, prírody, staviteľstva, ľudového umenia

a spoznávanie kultúrneho dedičstva našich predkov. Vyučovanie regionálnej výchovy má smerovať k tomu, aby sa realizovali najmä tieto cieľové zámery a všeobecné požiadavky na rozvoj žiackej osobnosti:

- podpora aktivít ktoré súvisia s kultúrou prejavu, s kultúrou slova, písma, s hľadaním a oprašovaním hodnôt, ktoré stále existujú, sú len ukryté v truhliciach našich starých materí
- pracovať s informáciami o regióne, orientovať sa v nich a veku primeraným spôsobom ich spracovať
- viesť žiakov k hodnotám, ktoré súvisia so spôsobom života v minulosti, a zároveň poukazujú na kultúrne a hmotné bohatstvo regiónu
- rozvíjať vôľové vlastnosti prostredníctvom práce a pracovnej výchovy ,cez tradičné remeslá regiónu
- viesť žiakov k získaniu a rozvíjaniu zručností súvisiacich s procesom učenia sa, k aktivite na vyučovaní a k racionálnemu a samostatnému učeniu sa, k zabezpečeniu relevantných zdrojov informácií a vytvoreniu si optimálnych podmienok na učenie sa
- dôvera vo vlastné schopnosti a možnosti, systematickosť pri riešení úloh v osobnom aj verejnom kontexte s dôrazom na poznávanie vlastného regiónu (jeho dejiny, duchovné a hmotné bohatstvo, ľudovú kultúru a architektúru)
- vytvorenie a rozvíjanie kladného vzťahu žiakov k spoločným európskym hodnotám prostredníctvom vytvoreného kladného vzťahu k historickému, kultúrnemu a prírodnému dedičstvu našich predkov

Obsah:

Prírodné a historické pamätihodnosti mojej obce, mesta

- spoznávanie prírodného bohatstva v regióne, využitie poznatkov vo vyučovacom procese,
- stretnutia s pamätníkmi (starými rodičmi, známymi) na besedy, rozhovory so žiakmi o minulosti ich regiónu,
- návšteva historických budov, kostola, hradu, múzea, dedinskej chalupy, kde by sa vyučovanie prípadne mohlo realizovať,
- spoznávanie staviteľských pamiatok v regióne, obci, poznatky využiť v zobrazovaní vo výtvarnej výchove,
- tvorba zbierky ľudovej hudobnej kultúry, jej prezentácia (piesne, zvyky regiónu a pod.).

Rozvoj citu ku kráse ľudového umenia

- návšteva regionálneho ľudovomeleckého remeselníka v jeho dielni,
- poznávať hodnoty ľudových tradícií (povesti, rozprávky, tradičné sviatky),
- oboznámenie sa s ľudovomeleckou výrobou vo svojom regióne
- oboznámenie sa s regionálnymi ľudovým tanečným a speváckym prejavom,
- nacvičenie pesničky, prípadne tanečného prvku,
- výtvarné stvárnenie predmetov z prírodných materiálov s regionálnymi ľudovými prvkami(tvorba handrovej bábiky, prípadne zo šúpolia, tkanie, maľovanie kraslíc, práca s drôtom,
- hra s vytvorenými predmetmi, dramatizácia.

Tabuľka 1 Ukážka TVVP v predmete REV:

Stupeň vzdelania	ISCED 1
Vzdelávacia oblasť	Príroda a spoločnosť
Predmet	Regionálna výchova
Počet hodín	1 hodina týždenne
Ročník	druhý
Február	
Tematický celok	Krása ľudového umenia
Téma	Čo je to fašiang Výroba tradičných masiek Zamaskujme sa
Obsahový štandard	Pojmy : - zvyky, obyčaje, fašiang
Výkonový štandard	Žiak dokáže : - definovať pojmy, obyčaje, spájajúce sa so zvykmi na dedine - vie vymenovať niektoré zvyky a obyčaje Poník
Metódy a formy	Skupinová práca, Učenie hrou Výtvarné spracovanie témy
Marec	
Tematický celok	Krása ľudového umenia
Téma	Ľudová povesť, rozprávka Ľudový kroj Ľudová pieseň
Obsahový štandard	Pojmy : - povesť, rozprávka, ľudový rozprávač, kroj, ľudová pieseň
Výkonový štandard	Žiak dokáže : - ústne šíriť povesť, rozprávku(ľudový rozprávač)
Metódy a formy	Návšteva knižnice a múzea
Apríl	
Tematický celok	Prírodné a historické bohatstvo našej obce
Téma	Rastlinky a bylinky (podbeľ, púpava, harmanček...) Včielky – včelárstvo Čo sa skrýva pod zemou
Obsahový štandard	Pojmy : - liečivé rastliny, bylinky, ľudové liečiteľstvo - včelárstvo, med, peľ, opel'ovanie - bane
Výkonový štandard	Žiak dokáže : - rozlíšiť, podbeľ, púpavu a harmanček - vysvetliť na čo sú nám bylinky(prírodná lekárň) - význam zdravia
Metódy a formy	Vychádzka Tvorba herbáru liečivých rastlín Príprava bylinkového čaju s medom Beseda so včelárom

Prameň: vlastný návrh

c) v rámci celoplošných aktivít školy

- detský folklórny súbor
- Vianočný koncert v evanjelickom kostole
- Vandrovalo vajce Ponikami – zvyky a tradície Veľkej noci
- Do krásy odetí - učíme sa v krojoch
- Folklórny festival “Zdola ponického mlyna“
- výchovné koncerty – tradičné ľudové nástroje (fujara, píšťalka, gajdy)

3.7 Tvorba projektov a prezentačné zručnosti

Táto prierezová téma sa úzko prelína s regionálnou výchovou, ktorá tvorí obsahovú náplň viacerých projektov. Prostredníctvom témy uplatňujeme aj prvky environmetálnej výchovy.

Hlavným cieľom je, aby sa žiaci prostredníctvom vlastnej organizácie práce naučili riadiť seba, svoj tím, vypracovať si harmonogram svojich prác, získavať potrebné informácie, spracovať ich. Cieľom prierezovej témy je naučiť žiakov vyhľadávať aj problémy, ktoré treba riešiť, správne ich pomenovať, utvoriť hypotézu, overiť ju a vyvodiť záver.

Naši žiaci sa učia prezentovať svoju prácu písomne aj verbálne s použitím informačných a komunikačných technológií. Výsledkom vzdelávania bude, že žiak vhodným spôsobom dokáže zareagovať v rôznych kontextových situáciách, nadviazať kontakt, zostaviť základné písomnosti osobnej agendy, pozná ich funkciu, formálnu úpravu a vie ju aplikovať, využiť nástroje IKT, identifikovať a popísať problém, podstatu javu, získať rôzne typy informácií, zhromažďovať, triediť a selektovať ich, kultivovane prezentovať svoje produkty, názory, vytvoriť plán prezentácie, naplánovať a realizovať základný výskum, určiť svoje silné stránky a vie ich využiť pri vhodnom výbere témy, vie aplikovať vhodnú formálnu štruktúru na prezentáciu výsledkov svojho výskumu.

Spôsob realizácie: - nosné predmety – slovenský jazyk, geografia, dejepis, biológia, regionálna výchova

Obsahová náplň projektov:

Projekt „Život Štefana Žáryho“ (ponický rodák) – 6. ročník

- **Pátranie po predkoch Štefana Žáryho** – september, október - nadviazať a udržiavať kontakt so staršími občanmi obce, zisťovať hodnotné informačné zdroje od starších spoluobčanov, mesiac úcty k starším zavďačenie sa starším spoluobčanom za ponúknuté pramene.
- **Čriečky z detstva Štefana Žáryho** – november, december - najmladšie obdobie Štefana Žáryho, zážitky z knihy Nedávny dávny svet, vlastná tvorba a porovnanie vlastných zážitkov s hrami v minulosti.
- **Študentské roky Štefana Žáryho** – január, február - prvé cesty za štúdiom, nové podnety a počiatočné aktivity v literárnej oblasti, oboznamovanie sa s tvorbou Štefana Žáryho (tvorivé dielne, kreatívne písanie).
- **Literárna činnosť Štefana Žáryho** – marec, apríl - Literárna činnosť Štefana Žáryho – marec, mesiac knihy, zbierka diel a publikovaných časopiseckých

príspevkov, oboznamovanie sa s jeho literárnou tvorbou, obohacovanie kultúry mikroregiónu, tvorba knižničného kútika, zbierka z diela a života.

- **Jeseň života Štefana Žáryho** a miesto jeho posledného odpočinku – máj, tvorba portfólia zo zistených informácií a doplnenie ďalších- faktov zo života Štefana Žáryho, exkurzia (potulky po miestach Žáryho pôsobenia v časoch detstva, študentstva, zrelosti a staroby), čítanie z autorovej tvorby.
- Završenie pátrania o živote Štefana Žáryho – jún, završenie projektu, tvorba nástenky, prezentácie na PC, informačných letákov, Školský literárny minifestival

Projekt „Poniky vo svete – svet v Ponikách“ - 7. ročník

- Mikroregión – región – kraj – štát – svetadiel – planéta
- Nerastné bohatstvo geol. expozícia nájdených hornín a minerál
- Flóra - tvorba herbárov (Ciel': mikroregión)
- Fauna - nástenka fotografií živočíchov mikroregiónu a exkurzia
- Biodiverzita - hry, aktivity späté s témou etnickej znášanlivosti
- Politické usporiadanie, štát, obec, ich zriaďovateľ, organizácia, infraštruktúra

Projekt - Vojnové roky v Ponikách – 8.-9. ročník

Obsahové zameranie:

- svetová vojna (tvorba prezentácií)
- svetová vojna (tvorba prezentácií)
- Slovenské národné povstanie (tvorba prezentácií)
- Živí pamätníci vojny (video – interview)

Výstupy:

Žiacka konferencia – žiaci prezentujú vytvorené projekty

Rozvíjané kompetencie: - komunikačné, prírodovedné, prezentačné, spôsobilosť učiť sa učiť, riešiť problémy

Metódy a formy: - projektové vyučovanie, zážitkové učenie

3.8 Mediálna výchova

Cieľom prierezovej témy je rozvinúť schopnosť uplatňovať hodnotový výber v styku s rôznymi druhmi médií a ich produktmi. Spôsobilosť zmysluplne, kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty (čo znamená viesť žiakov k tomu, aby lepšie poznali a chápali pravidlá fungovania „mediálneho sveta“, orientovali sa v ňom, využívali médiá a ich produkty na edukačné ciele, najmä v oblasti výchovno-vzdelávacej a mravnej). Aby žiaci vedeli rozlišovať realitu od reklamy. Aby dostali hodnotiace základy, potrebné na odvrátenie nepriaznivého vplyvu konzumnej spoločnosti, ktorému práve mnohé médiá napomáhajú. Postupne budovať schopnosť žiaka vytvoriť si vlastný názor na médiá na základe prijatých informácií. Schopnosť kriticky posudzovať mediálne šírené posolstvá, objavovať v nich to hodnotné, pozitívne, formujúce ich osobnostný a profesijný rast, ale tiež ich schopnosť uvedomovať si negatívne mediálne vplyvy na svoju osobnosť a snažiť sa ich zodpovedným prístupom eliminovať.

Mediálna výchova, ako prierezová téma, smeruje k tomu, aby si žiaci osvojili stratégie kompetentného zaobchádzania s rôznymi druhmi médií a ich produktmi. Cieľom mediálnej výchovy je rozvinúť u žiakov spôsobilosť - mediálnu kompetenciu zmysluplne, t.j. kriticky a selektívne využívať médiá a ich produkty.

Spôsob realizácie:

- a) **v rámci vyučovania jednotlivých predmetov** - občianska výchova, etická výchova, informatická výchova, slovenský jazyk, triednické hodiny.
- b) **v rámci celoplošných aktivít školy** - návšteva divadelných predstavení 2x ročne (Bábkové divadlo Na rázcestí v Banskej Bystrici, DJGT – Zvolen, Štátna opera Banská Bystrica)

Výstupy:

Tvorba mediálnych produktov – školský časopis Poškoláčik, školské rozhlasové relácie, fotografie, prezentácie, videá,

3.9 Multikultúrna výchova

Cieľom prierezovej témy multikultúrna výchova je výchovné a vzdelávacie pôsobenie zamerané na rozvoj poznania rozličných tradičných aj nových kultúr, akceptáciu kultúrnej rozmanitosti ako reality súčasnosti a rozvoj tolerancie, rešpektu a prosociálneho správania a konania. Žiaci spoznávajú svoju kultúru aj iné kultúry, históriu, zvyky a tradície ich predstaviteľov, rešpektujú tieto kultúry ako rovnocenné a dokážu s ich príslušníkmi komunikovať a spolupracovať.

Tak ako vo väčšine prierezových tém sa prelína regionálna výchova aj v tejto téme sa sústreďujeme v programe primárneho vzdelávania na obec, okolie obce, blízky región a nakoniec Slovensko. Pozornosť venujeme v prvom rade rómskej kultúre, jej prezentácii s cieľom eliminovať etnickú neznášanlivosť. Chceme umožniť rómskym žiakom prezentovať sa v tom v čom sú veľmi dobrí – v hudbe a tanci.

Spôsob realizácie:

- a) **v rámci vyučovania jednotlivých predmetov** - cudzie jazyky, občianska výchova, etická výchova, geografia, informatická výchova, slovenský jazyk,
- b) **v rámci celoplošných aktivít školy**
 - projekt „Malí animátori“ – spolupráca v rámci Etwingu s Poľskom
 - Hallweenska party
 - tradičné sviatky v iných kultúrach
 - literárne príbehy zo života Rómov

3.10 Overený prínos OPS

Implementácia prierezových tém do edukačného procesu si vyžaduje od učiteľov, aby dokázali prierezové témy integrovať do učebných plánov nielen v papierovej podobe, ale

reálne vo vyučovaní. Zaujímali nás postoje a názory vyučujúcich, ktorým sme položili formou dotazníka niekoľko otázok. Do prieskumu sa zapojilo 11 učiteľov školy.

1. *Vyznačte, ktoré prierezové témy využívate vo vyučovaní.*

Respondenti mali 4 možnosti:

nikdy – 0, zriedkavo – 1, pomerne často – 2, takmer vždy - 3

	skóre
Regionálna výchova	26
Environmentálna výchova	25
Multikultúrna výchova	23
Tvorba projektu a prezentačné zručnosti	22
Osobnostný a sociálny rozvoj	21
Ochrana života a zdravia	21
Mediálna výchova	13
Dopravná výchova	11

Zistenia:

Učitelia uvádzajú, že najviac využívajú v rámci vyučovania Regionálnu výchovu, čím sa potvrdila profilácia a zameranie školy. Hneď za ňou nasleduje Environmentálna výchova. Toto zistenie potvrdzuje ďalšie zameranie školy, a tou je výchova k zdravému životnému štýlu. Učitelia uplatňujú aj Multikultúrnú výchovu, ktorá úzko súvisí s Regionálnou výchovou a prierezovú tému Tvorba projektov a prezentačné zručnosti, ktorá podčiarkuje preferovanie projektového vyučovania, ako jednej z hlavných pedagogických stratégií Školského vzdelávacieho programu. Najmenej implementovanou témou z pohľadu učiteľov je Dopravná výchova a Mediálna výchova.

2. *Náš ŠkVP poskytuje dostatok priestoru na realizáciu prierezových tém?*

- a) áno
- b) nie

Zistenia:

91 % respondentov uvádza, že ŠkVP poskytuje dostatok priestoru na realizáciu prierezových tém. Jeden respondent neodpovedal.

3. *Prierezové témy plnia podľa Vás funkciu:*

	skóre
edukačnú	31
aktivačnú	27
motivačnú	30
neplnia žiadnu funkciu	-

Zistenia:

Predpokladali sme, že implementácia prierezových tém do edukačného procesu plní predovšetkým funkciu motivačnú. Tento predpoklad sa nepotvrdil. Opýtaní respondenti uvádzajú, že prierezové témy plnia predovšetkým funkciu edukačnú. Toto zistenie, napriek tomu, že sa nepotvrdil náš predpoklad, pokladáme za prínos. Implementácia prierezových tém by mala plniť predovšetkým funkciu edukačnú, čo potvrdili aj výsledky nášho prieskumu.

4. *Prierezové témy realizujete :*

	skóre
v rámci TVVP	27
celoškolských aktivít	17
triednických hodín	19

Zistenia:

Respondenti uvádzajú, že najčastejšie prierezové témy realizujú v rámci tematických plánov, nasledujú triednické hodiny a celoškolské aktivity.

Prieskum formou dotazníka, ktorý sme uskutočnili medzi učiteľmi školy, nám potvrdil, že implementácia prierezových tém do edukačného procesu podporuje a ovplyvňuje koncepciu rozvoja školy. Učitelia školy sú s ňou stotožnení, a realizujú ju hlavne prostredníctvom prierezových tém a obsahu učiva svojich predmetov.

Z pohľadu žiakov sme prieskum zamerali na Mediálnu výchovu. Prieskum sme uskutočnili medzi žiakmi 2. stupňa. Výsledky prieskumu medzi žiakmi, potvrdili výsledky prieskumu medzi učiteľmi, ktorí uvádzajú, že jednou z najmenej implementovaných tém je Mediálna výchova.

Zistenia:

Zistili sme, že žiaci sa neorientujú v problematike Mediálnej výchovy. Nedokážu vyšpecifikovať, čo patrí medzi médiá. Zistili sme, že takmer 90 % opýtaných žiakov, sleduje televíziu denne. Väčšina žiakov uvádza, že rodičia majú prehľad, kedy sledujú televíziu, ale 20 % žiakov uvádza, že rodičov nezaujíma, to kedy televíziu sledujú. Na škodlivosť sledovania televízie ich zriedkavo upozorňujú rodičia, učitelia ich neupozorňujú skoro nikdy. 91,7 % opýtaných žiakov využíva facebook. Opýtaní žiaci poznajú nebezpečenstvá používania internetu a facebooku. Nelichotivé pre školu je zistenie, že o škodlivosti sa nedozvedeli od učiteľov. Väčšina opýtaných uvádza, že sa o nebezpečenstvách dozvedeli od kamarátov, z iných zdrojov alebo od rodičov.

ZÁVER

Cieľom OPS bolo poukázať na skúsenosti s implementáciou prierezových tém v edukačnom procese vidieckej školy. Zistili sme, že ich realizácia zdôrazňuje profiláciu a zameranie školy. Vhodne zvolené aktivity ovplyvňujú celkový obraz školy, jej zámer a orientáciu.

V rámci vytvorenej odbornej pedagogickej skúsenosti sme predkladali spôsoby implementácie v našich podmienkach a opisujeme začlenenie prierezových tém ako integrovanej súčasti edukačného procesu, ich realizáciu na vhodných predmetoch prostredníctvom moderných metód, hlavne zážitkového učenia, blokového a projektového vyučovania.

Prieskumom sme zistili, že ich implementácia plní predovšetkým funkciu edukačnú, a že v podmienkach našej školy učitelia najmenej využívajú Dopravnú a Mediálnu výchovu.

Najpreferovanejšou témou v našich podmienkach je Regionálna a Environmentálna výchova.

ZOZNAM BIBLIOGRAFICKÝCH ZDROJOV

1. BLAŠKO, M. 2008. Úvod do modernej didaktiky I. (Systém tvorivo-humanistickej výučby). 1.vyd. Košice . Technická univerzita, Katedra inžinierskej pedagogiky, 2008. 248 s. ISBN 978-80-8073-973-7
2. PRŮCHA, J. - WALTEROVÁ, E. - MAREŠ, J. 2003. Pedagogický slovník. 4. vyd. aktualiz. Praha . Portál. 2003. ISBN 80-7178-772-8
3. SIHELSKÝ, B. Pedagogické riadenie školy. 2010, RP MPC Banská Bystrica
4. Štátny vzdelávací program. 2008. ŠPÚ Bratislava.

Internetové zdroje

5. BLAŠKO, M. Úvod do modernej didaktiky I. Dostupné na www: <http://web.tuke.sk/kip/main.php?om=1300&res=low&menu=1310>

ZOZNAM PRÍLOH

Príloha 1 Plán cyklistického krúžku

Príloha 2 Fotodokumentácia - cyklokrúžok

Príloha 3 Dotazník pre učiteľov

Príloha 4 Dotazník pre žiakov

Základná škola s materskou školou Š.Žáryho Poniky

Plán záujmového útvaru : **Cyklistický krúžok**Vedúci útvaru : **Mgr. Mária Janovčíková**Šk.rok : **2013/2014**

M	Téma	Činnosť- trasa	Čas - rozsah
IX.	<i>Základy jazdy na bicykli</i>	Technika jazdy – areál školy	2
		Výška sedadla, pedále, postavenie chodidla	
	<i>Zásady bezpečnosti</i>	Používanie prilby, technika brzdenia	2
		Bezpečná vzdialenosť	
X.	Cykloturistika	Stráž	3
		Farská hora	3
		Záskalie	3
XI.	Cykloturistika	Driekyňa	4
XII.	Na bicykli bezpečne	Dopravné značky	1
I.	Na bicykli bezpečne	Cyklista a cestná premávka	1
II.	Na bicykli bezpečne	Zdravý životný štýl	1
III.	Cykloturistika Poniky a okolie	Jar na Drienku	2
		Petríčka	2
		Oravské žriedlo	2
		Kráľova voda	2
IV.	Cykloturistika Ponická Huta	Veľká dolina	4
		Vinkliarka	3
		Malá dolina	3
V.	Cykloturistika Poniky a okolie	Dúbravica	4
		Plavno	4
		Povrazník	4
VI.	Cykloturistika Poniky a okolie	Jaskyne na Drienku	3
		Oravce	4
		Slovenská Ľupča	5

Poznámky:

- Cyklistické túry budú organizované v piatok alebo v sobotu, podľa počasia.
- Pri počte väčšom ako 10 žiakov, vedúca zabezpečí ďalšiu dospelú osobu (vyučujúceho alebo rodiča).
- Žiak sa môže zúčastniť cyklotúr len na základe informovaného súhlasu zákonného zástupcu.

- Žiak musí mať prilbu a bicykel v technickom poriadku

Príloha 2 Fotodokumentácia – cyklokrúžok

Príloha 3 Dotazník pre učiteľov

Dotazník

Aprobácia:

	takmer vždy	pomerne často	zriedkavo	nikdy
1. Vyznačte, ktoré prierezové témy využívate vo vyučovaní				
a) Multikultúrna výchova				
b) Regionálna výchova				
c) Osobnostný a sociálny rozvoj				
d) Dopravná výchova				
e) Environmentálna výchova				
f) Mediálna výchova				
g) Ochrana života a zdravia				
h) Tvorba projektov a prezentačné zručnosti				
2. Náš ŠkVP poskytuje dostatok priestoru na realizáciu prierezových tém?	označte krížikom			
a) áno				
b) nie				
3. Prierezové témy plnia podľa Vás funkciu::	áno	skôr ána	skôr nie	nie
a) edukačnú				
b) aktivačnú				

c) motivačnú				
d) neplnia žiadnu funkciu				
6. Prierezové témy realizujete:	takmer vždy	pomerne často	zriedkavo	nikdy
a) v rámci TVVP				
b) celoškolských aktivít				
c) triednických hodín				
8. Prirad'te prierezovú tému k obsahu učiva, v rámci ktorého ju realizujete.	Napíšte predmet a názov učiva			
a) Multikultúrna výchova				
b) Regionálna výchova				
c) Osobnostný a sociálny rozvoj				
d) Dopravná výchova				
e) Environmentálna výchova				
f) Mediálna výchova				
g) Ochrana života a zdravia				
h) zručnosti				

Príloha 4 Dotazník pre žiakov

1. Vyznač krížikom, čo podľa teba patrí medzi médiá.	označ krížikom	môžeš vyznačiť viac možností		
a) noviny				
b) časopisy				
c) fotografie				
d) televízia				
e) internet				
f) kino				
g) facebook				
h) divadlo				
i) interaktívna tabuľa				
2. Vyžívaš internet?	označ krížikom			
a) áno				
b) nie				
3. Ako často ho využívaš? Vyznač jednu z možností.	denne	2-3 krát týždenne	1xkrát týždenne	nevyuží- vam
4. Využívaš internet na:	takmer vždy	pomerne často	zriedkavo	nikdy
a) komunikáciu (chat)				
b) na zábavu (hráš hry a pod.) vyhľadávanie informácií do				
c) školy				
d) samoštúdium				
5. Používaš Facebook ?	označ			
a) áno				

b) nie				
6. Ak si odpovedal/a áno, na čo ho používaš?	takmer vždy	pomerne často	zriedkavo	nikdy
na prezentáciu seba(fotky, a) záujmy...)				
b) na komunikáciu				
na získavanie informácií o				
c) mojich známych				
7. Sleduješ televíziu?	denne	2-3 krát týždenne	1xkrát týždenne	nevyužívam
8. Aké programy sleduješ	takmer vždy	pomerne často	zriedkavo	nikdy
a) rozprávky				
b) zábavné relácie				
c) reality show				
d) správy				
e) akčné filmy				
f) náučné programy, cestopisy				
g) zábavné relácie				

9. Majú tvoji rodičia prehľad, kedy pozeráš televíziu?	označ jednu možnosť			
a) áno				
b) pozerám, keď nie sú doma				
c) nezaujíma ich to				
10. Rozprávaš sa s niekým o tom, čo si pozeral v televízii?	takmer vždy	pomerne často	zriedkavo	nikdy
a) s kamarátmi				
b) s rodičmi				
c) súrodencami				
d) s učiteľmi				
11. Na ktorých predmetoch využívate média?(televíziu, internet, IKT tabuľu, časopisy a pod.)	takmer vždy	pomerne často	zriedkavo	nikdy
a) slovenský jazyk				
b) cudzie jazyky				
c) občianska výchova				
d) ETV/NAV				
e) dejepis				
f) geografia				
g) chémia				
h) fyzika				
i) biológia				
j) matematika				
12. Upozorňuje ťa niekto na škodlivosť sledovania TV?	takmer vždy	pomerne často	zriedkavo	nikdy
a) rodičia				
b) starí rodičia				
c) kamaráti				
d) učitelia				

13.	Poznáš nebezpečenstvá používania internetu a facebooku ?				
	a) áno				
	b) nie				
14.	Ak je tvoja odpoveď áno, odkiaľ si sa o nich dozvedel?	takmer vždy	pomerne často	zriedkavo	nikdy
	a) od rodičov				
	b) od kamarátov				
	c) od učiteľov v škole				
	d) iné (čítal som, v správach a pod.)				
15.	Napíš ako nám môže škodiť internet alebo facebook?				